

Tabán, fürdőváros... Tabán, fürdőváros... Tabán, fürdőváros...

Mit kell tudni az ujságolvasónak e két nagyjelentőségű kérdéstről
Irta SZIVESSY TIBOR műépítész

Tabán, Fürdőváros... Tabán, Fürdőváros, nincsen nap, hogy valamelyik ujság számában ne olvassunk hangzatos cikket, interjút, ismertetést, kritikát, vezércikket Budapest e két igazán nagyjelentőségű, életbevágó nagy problémájáról. Az ujságolvasó, az adófizető budapesti polgár millióról és befektetésekéről, beruházásokról, eszményi és reális városrendezésről, szükségmunkáról és óriási vállalati lehetőségről olvas, de tulajdonképpen — azt hisszük — néhány igazán beavatottnak és szakembernek kívül alig tudja valaki, mi az a Tabán-probléma és mi az a fürdőváros-probléma.

Tabánról leginkább a tud magának valamely nyilvánítni, aki kimegy a helyszínre személyesen és saját szemével győződik meg arról, tulajdonképpen mi is az a halálraítelt és összes romantikájától, hajától és pittoreszk idilli mivoltától megfosztott szívünkhöz nőtt Tabán. Hogy mi ma, és hogy mi volt, azt csak a szentimentális és novellisztikus himporu leírásokból és könnyfakasztó, érzelmes elbeszélésekből olvashatjuk. Mondjuk meg nyíltan, bátran és félelem nélkül, hogy

egészséges, üdvös és radikális intézkedés a Tabán lebontása,

mert egy milliós nagyváros szívébe, a Duna mellé, a Gellérthegy aljába, a Belvárostól és a Vártól pár pernyi távolságra nem illt és nem volt való párszázéves proli település, patkányfészek és rovaranyag eldorádója. Le van végre bontva, ma pusztán és „tabula rasa”-szerűen áll a Tabán volt területe, talán pár heti munka van még hátra, hogy az utolsó nyom is eltűnjék és most mindenki, nem kell mérnöknek, tervező művésznek vagy városmérnöknek lennie, fogalmat és véleményt alkothat és nyilváníthat, mi történjék a lebontott, most már üressé és pusztasággá vált Tabánnal.

A Tabánnak parknak kell maradnia

Leghelyesebbnek látszik az, és ezt a nézetet mindinkább, mind többen és mindenben hangsúlyoztatják, hogy *maradjon üresen* és ne építsék be,

maradjon meg parknak, festői, romantikus, hegyes-völgyes, lankás, dombos nagy parkterületnek,

mert ily parkra éppen ott, abban a környezetben sokkal inkább van szükség a Budapestnek, mint még ötven-hatvan évtizedes, gigantikus terjedelmű bérházra vagy száz kétemeletes luxusvillára, amelyek utcasorokba helyezve, feltétlenül városi jellegű kölcsönöznének a Gellérthegy bájos lejtőjének.

A Tabánnak parknak kell maradnia. Illetve parkot kell abból csinálni, teljes lebontott területében, minden megalkuvás nélkül. Jól tudjuk, hogy a Tabán kisajátítása sok millióba került, az is közzismert, hogy a közművek létesítése további milliókba kerülne. A Székesfőváros és Közmunkatanács kívánsága, hogy a telkek eladásából a befektetések megtérüljenek, szintén ismeretes, de vannak — úgy hisszük — fontosabb szempontok is egy nagyváros, egy főváros városfejlesztésének és rendezésének életében, minthogy az egyik év alatt befektetett milliárdok visszatérülnek pár év alatt. *Budapestnek a kisajátításra, rendezésre és parkterületre fordított néhány milliót fond perdu-nek kell tekintenie*, amelynek csupán az legyen a célja, hogy szépítették a várost, hogy nem ékeztették el bérházak tömegével a Gellértheget és azt a festői vedutát, amely ma, amikor üres a Tabán, a néző elé tárul, aki a Széchenyi-teret pár percre elméláz és kedvvel legelgeti szemét jobbra-balra. *A Székesfővárosnak, más utca, a Székesfővárosnak is sok pénzbe került*, voltak a főváros életében rosszabb-jobb gazdasági időszakok, volt deficit is gyakran, fővárosi kölcsönökért utazgattak külföldre, de mégis volt mindig pénz vagy legalább is törekvés arra, hogy a fővárost nemes szellemben fejlesszék. Éppen most volna szűkkeblűbb a Főváros és a Közmunkatanács...

Jó befektetés egy nagyváros életében, ha a hatóságok parkra is költenek.

Ha megnézzük London, Páris, Berlin tér-

képeit, látjuk, mily óriási kiterjedésű parkok vannak e városokban. Budapesten tulajdonképpen még mindig kevés a park, mert a Népligetet, sajnos, nem használja ma a lakosság, a város, nem használja fekszik és a Városliget, eltekintve attól, hogy kicsiny, ma már kiállítási, muzeumi és más célokat szolgál. Egészségügyi értelemben vett nagy zöldterületnek, városi nagy parknak más a feladata manapság.

Európa büszkesége lenne a Tabán-kert

A Gellérthegynak északi lejtőjét már igen szépen parkosították az elmúlt években, a déli lejtőt is mintaszerű kertté varázsolták, a Tabánból ugyanezzel a szeretettel, jóakarattal és költséggel szintén világvárosi értelemben vett nagy parkot kell csinálni. Kertépítőnek, parktervezőnek elsőrendű művészi feladat, olyan terepen, mint a Tabán, művészi, nagyszerű parktervet készítenie. Egyenes és görbe utak, terraszok, lejtők, a pázsitoknak legkülönbözőbb változatai virággyűrkkel, lépcsőzettel, káskádókkal, a terraszok és pergolák tömege szobrokkal és szoborcsoportokkal, mindmégannyi művészi és artisztikus feladat. Ezt a lehetőséget kiengedni, vétek és kárhozatos lenne.

Hol lehet Budapesten még egyszer, még egy ilyen lehetőséget nyerni? Gondoljunk a Várhegyre, amely kissé hasonló feladatot, mily impozáns és festői képet ad. Mennyivel különb és nagyarányúbb a Tabán-park, amelyet a pesti oldalról is látni lehet majd, ha az utbaeső nagy házakat lebontják. Csupán két műemlékszerű templom maradna benne és két fővárosi iskola, utóbbiak lebontása talán még napirendre kerülhet idővel. Vagy kullisszerű művészies architektúrával javítani lehetne e két nem különösen sikerült régi iskolán. Megmondotta Nagy Endre, hogy a legrosszabb budapesti architektúráknak is nagy segítője az *ampelopszis* és *replény*, amely eltakarja és beborítja a legizléstelenebb és legormótlanabb építményeket is. Bizzunk e két jótékony növényzetben, hogy mielőbb bezöldíti és belémosza a zöld környezetbe e két iskolát.

Az legutóbbi nagy Tabán-tervpályázat programjában az volt, hogy minél több bérház és villatelekkel kell teletűzdelni a most lebontott területet. *A pályázók természetesen tul a legnagyobb hasznosítható és minél jövedelmezőbb telekkomplexumokat tervezni.* Igen kevesen tértek el attól, hogy sürgősen beépítsék a Tabánt, ha majd az pályázatot írják ki, hogy minél kevesebb háztelek legyen, de minél több park és parkszerű tereprendezés, akkor biztos és remélhető, hogy ilyen, az új programnak megfelelő jobbnál-jobb és sikerültebb munkák érkeznek be.

legyen Budapest most nagystilű, nagyvonalú és ne legyen kicsinyes!

Szánja reá a pár milliót a kisajátítás után az új, szép park rendezésére és megépítésére. Van még elég bérház és villatelek a fővárosban, nem kell ily különleges fekvésű, bájos és festői, pittoreszk városrészt *„agyonépíteni*.

Tabán parkban fürdőváros

Van a Tabán problémájának testvérproblémája is, a *Fürdőváros*. Sőt, lehet mondani majdnem azonos vele. A Tabán megoldásával kapcsolatosan kell megoldani, ha egyelőre még csak tervben és programban, az összes közelfekvő fürdő jövő kiépítésének, megoldásának és feladatának a kérdését. Nem az a feladatunk, hogy egészségügyi és balneológiai szempontból kimerítsük a Budapesti gyógytényező fürdők és források problémáját. Azt kívánjuk csupán hangsúlyozni, hogyha mégis valamely építkezés akár fürdő, akár szálloda, akár ezzel kapcsolatos fürdőcsarnok, sétáló, kioszk, kutivócsarnok vagy más az idegenforgalmat és fürdőközönséget szolgáló építkezés építendő úgy ennek és csakis ennek van helye és elhelyezési lehetősége a lebontott Tabánban. A leendő nagy parkban szépen, művészies és praktikus helyezhetők el azok az épületek, melyek bátran versenyezhetnek majd Karlsbad, Marienbad vagy Wiesbaden, Ems és más hasonló fürdőépítkezéseivel. Természetes, hogy ideális, nagystilű ren-

dezési terv szükséges ahhoz, hogy a fentvázolt nagy park melyik részébe, mely utakon, terraszokon, fent vagy lent, a Dunához közel vagy inkább a hegy felé, a dombok aljába mi kerüljön.

Nem ötletszerűen, hanem impozáns megépítésében kell elhelyezni a szakértők, orvosok és fürdő, szálloda és idegenforgalmi tényezők által javasolt módon mindazt az épületet, amelyet egy szóval legtömörebben jellemez és jelképez e szó: **jó magyar fürdőváros.**

Több bevételt is jelentene a fővárosnak, ha a Tabán helyébe épült fürdők, szállodák és egyéb építkezések után évtizedekig hasznosítható intézményei volnának, mintha egyszerű eladná a telkeket, melyekre bérházak és villák épülnek. *Az igazán nagyjelentőségű, jólvezetett üzemei legyenek a fővárosnak, nem pedig az, hogy nehezen, éveken át kisajátított proli házak helyén drága spekulációs bérházteleket árasson.*

Strandfürdőt a Dunapartra!

Megoldandó a Tabánnal, Fürdővárossal együtt még a budai Dunapart kérdése is, ahol talán el lehetne helyezni azt a *dunai nagy strandfürdőt is*, amely még mindig hiányzik Budapesten. Hogy ez az új Dunastrand teljesen a Dunán legyen-e, vagy csupán Dunavízzel gyógyforrások vizével legyen táplálva, de már a Fürdővárosban lenne, arról lehet vitázni. Vannak előnyök és hátrányok is, mindkét megoldásnál. De meggondolandó, hogyha

város szívében megoldható-e, a Tabánnal kapcsolatosan, egy igazán nagyvárosi, művésziesen kiépített strandfürdő,

amely Hullámfürdő tudrága, de tul kicsiny méreteivel, a Széchenyi-fürdő messzefekvő köznelegével, a többi kisebb-nagyobb strandfürdő kevésse kihasználta mivoltával feltétlenül versenyezni tudna. Egy nagy strandfürdő, amely a szabad természet ölen fekszik, de azért a budai és pesti oldal által is könnyen megközelíthető, amelynek gyógyvize és Dunavize csábítja a bennszülötteket és idegeneket, ily vállalkozás és befektetés, amelynek feltétlenül sikerülnie kell!

A Tabán az a terület, amely ma még mindezekre felhasználható. Fürdők és szállodák, szabad vagy strandfürdő, művészi és változatos nagy park, mindezt elfér benne. Budapestnek eme új része, ha mindez megvalósul, amire itt reámutattunk, feltétlenül vonzó, festői, művészi lesz.

Még csak egy kérdésünk van. Ne halogassa tulsoká e kérdések megoldását, mielőbb üsse nyélbe a parképítést és a fürdőváros létesítését, mert mindenki munkát és munkaalkatmat vár. Ha lesz ily elgondolása munka a Tabánban, lesz majd bérházépítkezés másutt, más városrészekben és más kerületekben. Más városrészekben és más kerületekben teremt.

Nem kell erőszakosan új bérháznegyedet kreálni a Tabánból,

mikor annak más a rendeltetése. A Tabánban kell megcsinálni a fürdővárost nagy park közepében. Így válik a két testvérproblémából egyetlenegy probléma amelynek mielőbbi megvalósítása viszont *legégetőbb mai budapesti probléma!*